

EUROPSKI SUSRET ZA ZBORNU I ORGULJAŠKU GLAZBU »VENECIJA 1979«

Pod pokroviteljstvom Europskog savjeta u Strasbourgu, Europskog centra i univerziteta u Tübingenu te ministarstva za kulturu Baden-Württemberg kao i općine Venecija, zavoda za turizam, Udruženja za orguljašku i orguljarsku kulturu te Italijansko-njemačkog udruženja za kulturu održan je u Veneciji od 28. srpnja do 6. kolovoza susret za zbornu i orguljašku glazbu, na koji su bili pozvani pjevači i orguljaši, kako bi u zajedničkom seminarском radu upoznali čuvena glazbena djela venecijanskih majstora 17. i 18. stoljeća. Suradivao je i orkestar Collegium musicum univerziteta u Tübingenu.

Seminar za orguljašku glazbu vodio je prof. Roberto Micconi, naslovni orguljaš u bazilici sv. Marka u Veneciji. Skupilo se 12 orguljaša iz Engleske, Zap. Njemačke, Italije i Jugoslavije (Angela Tomanić). Radili su u raznim crkvama gdje se nalaze obnovljene orgulje iz orguljarske radionice Petra Nakića (r. 1694 u selu Bulić u Dalmaciji) i njegovih nasljednika. Kompozicije koje su bile na programu detaljno su proučili u pogledu oblika, registracije, interpretacije i tehničke sviranja. Kod individualne nastave profesor je davao naročito iscrpne upute za izvođenje skladbi različiteg značaja (toccate, ricercari, canzone, sonate, mise), sa kojima su orguljaši nastupili na zaključnim koncertima u crkvama S. Maria del Riposo i S. Maria della Pietà na instrumentima Petra Nakića iz godina 1751. i 1759. Ulaznina od svih koncerata bila je namijenjena za restauriranje orgulja na desnom koru u bazilici sv. Marka.

Učesnici su bili oduševljeni brižljivom pripremom i stručnim radom prof. Micconija i željeli su da se takvi susreti održe ponovno.

Angela TOMANIĆ

OSJEČANI U PEČUHU

Operni umjetnici izvan naših najvećih centara rijetko imaju priliku da gostuju u inozemstvu, pa bili i najbolji. Zato je osječkim opernim umjetnicima dobro došla kulturna suradnja gradova Osijek — Pečuh, te su 21. travnja 1979. nastupili u tom mađarskom gradu u njihovoj izvedbi Puccinijeve *Toske*. U mađarsku izvedbu uključili su se dirigent Željko Milner, nositeljica naslovne uloge Branka Galić i tumač lika Scarpije Antonios Filippatos, svi članovi Opere Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku. Osječki su umjetnici postigli pun uspjeh, osiguravši sebi i dalje gostovanja u susjednoj Mađarskoj.

Ipak, neobično je jedno: dok za osječke interprete pokazuju zanimanje i u Mađarskoj, za jednu sjajnu Toscu kakva je nositeljica nagrade »Milka Trnina« (baš za tu ulogu!) Branka Galić, impresivnog Scarpiju Filippatosa (koji je prije pjevao u nekoliko zemalja) i dirigenta Milera, poznatog kao izvanredan »cizeler«, također nosioca više nagrada i priznanja — naši muzički centri u domovini ne pokazuju baš nikakvo zanimanje!

A. R.

BIO JE TO BLAGDAN CRKVENE GLAZBE

(Uz 80. obljetnicu praizvedbe Perosijeva oratorija *La Risurrezione di Cristo*)

Koncem prošle godine navršilo se je 80 godina od prvog izvođenja najpoznatijeg, najpopularnijeg i možda najljepšeg Perosijeva oratorija *La Risurrezione di Cristo*. Bilo je to točno 13. prosinca 1893. u rimskoj bazilici »Santi Apostoli«. U susretu s prijateljima Perosi se često navraćao na taj događaj; tako da je više puta pričao o tome s prijateljem Arcangelom Paglialunga. Svoja sjećanja na ta pričanja objavio je Paglialunga u *Osservatore Romano* uz 80. obljetnicu praizvedbe oratorija. Za naše čitatelje ovdje prenosimo dio tih sjećanja.

13. prosinca 1893., točno u 17 sati Perosi je digao ruke za početak. Masa je još ulazila u lađe bazilike. U prvom redu sjedilo je petnaestak kardinala; otraga su se nalazili neki vrlo poznati glazbenici: Mascagni, Mascheroni, Marchetti. Puccini je poslao čestitku. Orkestar se je nalazio pred glavnim oltarom a zbor na drvenoj tribini. »Odličan je bio taj rimski orkestar kojim je inače dirigirao Ettore Pinelli — pripovijedao je Perosi. Oni gudači, one trombe ... A prekrasni glas Fusce u ulozu Marije, pa onaj Sablia kada je neponovljivo zapjevao ariju *Pax Vobis* ...« Don Lorenzo je tada imao 26 godina. Njegovo je ime već bilo poznato po misama skladanim za zbor sv. Marka u Veneciji i posebno po oratorijima: *Passio*, izvedenom godinu dana ranije u Milanu, po *Trasfigurazione* i *La Risurrezione di Lazzaro*, izvedeni s velikim uspjehom u kazalištu »Fenice« u Veneciji u prvim mjesecima 1898.

Risurrezione di Cristo bio mu je, dakle, četvrti oratorij, i tko je imao priliku slušati koji dio u maestrovu izvođenju na glasoviru govorio je da je to nešto velika. Možda je imao pravo Romain Rolland kad je izjavio slušajući jednom Perosijevu glazbu: »On je lastavica koja najavljuje lijepu sezonu talijanske glazbe.«

Za tu zgodu Perosi je u pratnji oca, jednog maglovitog jutra u studenom, stigao u Rim. Smjestio se u hotelu »Minerva.« Prvoga prosinca počele su probe u palači »Cancellaria.« Bilo je to prvo čitanje partiture. Drugog prosinca maestro je pošao u Vatikan u posjet kardinalu Rampolli. Vratio se je tamo opet 6. prosinca kada je bio u audijenciji kod Lava XIII. Papa je vrlo srdačno primio mladog umjetnika kojega je pratio markiz Saccheti. Rimske novine sutradan su pisale da se je audijencija nepredviđeno produžila. Maestro je tada rekao papi, da je njegovu imenu posvetio novi oratorij. »Već sam ranije bio u audijenciji kod pape — deset godina ranije — 1888. prigodom jednog hodočašća iz Pijemonta, Poklonio sam tada papi desetak moteta za tri, četiri i osam glasova. Zamislite, moteti jednog sedamnaestogodišnjaka.« Papi je rekao comm. Dufour, da je mladi Perosi odlučio cijeli svoj život posvetiti crkvenoj glazbi. Papa je položio ruke na mladičevu glavu koji je od uzbuđenja počeo plakati. Sjećajući se jednom zgodom toga događaja nadodao je Perosi: »Koji mjesec dana nakon toga i jedna mlada djevojka počela je plakati pred Leonom XIII.; bila je to Tereza iz Lisieuxa koja je željela ući u karmel u ranoj životnoj dobi.«

Probe za novi oratorij odvijale su se uredno, a svi oni koji su imali mogućnosti prisustvovati probama najpohvalnije su pričali o novoj partituri. Glasovi, jeka stigla su sve do Venecije, sve do patrijarhe kardinala Sarta koji je predosjećao veliki uspjeh mladog svećenika kojega je želio imati kao stalnog i glavnog dirigenta u bazilici sv. Marka u Veneciji. Izvjestitelj mletačkih novina *La Difesa*, koji je mogao prisustvovati probi 12. prosinca, pisao je: *La Risurrezione di Cristo* savršeno ujedinjuje sve ljepote i odlike ostalih oratorija.«

13. prosinca 1898. u 17 sati don Lorenzo je sigurnim korakom izašao iz sakristije i uputio se najprije prema kardinalima, pozdravio ih i zatim se popeo na podij. »Bili su nazočni kardinali: Vannutelli, Macchi, Ferrata, Satolli, Steinhuber... Vidio sam otraga Mascagnia kako mi domahuje u znak pozdrava.« Pljesak i žamor su naglo prestali kad je Perosi digao ruke za početak. Počelo je s prvim notama tužnog preludija *Dalla morte al sepolcro*. Na koncu prvog dijela prolomio se je pljesak. Tišina je opet nastala kada je orkestar počeo ocrtavati reskim zvukovima truba »potres«; prekrasni napjev žena *Crux Fidelis* bio je isprekidan aplauzima. Slijedila je epizoda s Josipom iz Arimateje i *duetto delle due Marie al sepolcro*, razgovor Pilata i svećenika, i na koncu veličanski zbor *fedeli del Santo Sepolcro*.«

Prvi dio oratorija bio je prekidan više puta aplauzima. Stvorila se je klima uzbuđenja i prave egzaltacije među nazočnima.

Drugi dio je započeo s »*l'alba del trionfo*«. Široka melodija solo-trube razlijegala se je ispod lukova bazilike. »Don Lorenzo je notama opisivao boje onoga vedrog dana o izlazu sunca u prvim zrakama zore, risao je triumf Krista nad smrću.« Najednom je odjeknuo, popraćen spontanom aplauzom mase, prvi *alleluia*. Napjev susreta Krista s Majkom izazvao je dubok dojam. »Sopran Amalia Fusco samu je sebe nadvisila u razgovoru s božanskim Učiteljem (Dicto mihi), a iznad svega u krik u prepoznavanja 'Rabboni, Rabboni'...«, dok je u pratnji zbora i orkestra odjekivao koralni aleluja. *Pax vobis ... Sicut misit me Pater ed ego mitto vos*, sigurnim glasom pjevao je Sabbi; nazočni imaju dojam da su kod liturgijskog čina. Čuju se zatim note uskrzne sekvence: *victimae paschali ...* u dijalogu solista, zbora i i orkestra. Alterniraju se gregorijanski motivi u širokom rasponu glasova. Napjev: *Scimus Christum surrexisse* potresa duše, i još jednom uskrzni aleluja izmiješan sa svečanom pratnjom uskrznih zvona i cijelog orkestra.

Aplauzi bez kraja i konca i zahtjevi za bis, bili su uslišani. Reče kasnije Mascagni prisjećajući se ove večeri: »Bio je ono orkan svjetla i glazbe.« Zapisao je u svojem dnevniku p. Dehon: »Zanos je velik. Crkva je puna... Ovo je mnogo i za Rim. Gudači dominiraju... Jecaji Magdalene i pobožnih žena izmamili su mi suze. Aleluja me je bacio u delirij... Izgleda da Perosi vadi svoju glazbu iz Bacha. Zna ujediniti nje-mačku harmoniju i talijansku melodiju... Kršćanska umjetnost još nalazi odjeka i u našem društvu tako

podijeljenom... Bilo bi vrijeme da se u Italiji odstrani operna glazba iz kulta...«. Vrlo dugotrajni pljesak odpratio je don Lorenzo u sakristiju, no, morao se je bezbroj puta pojaviti na zahtjev publike. »Bio sam smeten«, pričao je. »Toliki su mi htjeli pružiti ruku, toliki su mi htjeli nešto reći. Imao sam samo jednu želju: ostati sam...«. Ali, izvan crkve čekala ga je masa, i opet su se ponovile ovacije. Bilo je tako kod svih replika sve do 19. prosinca.

Za jednog posjeta bazilici Santi Apostoli Perosi je neočekivano upitao Paglialungu: »Što je o svemu tomu rekao Carducci?« Sredinom prosinca 1898. Carducci je stigao u Rim radi senatskih sjednica i tu se je zadržao desetak dana, baš za vrijeme tog Perosijeva trijumfa koji je dokumentiran u svim talijanskim novinama tih dana. To Perosijevo pitanje za Carducci-jevu reakciju nije čudno. Sjećao se je on, naime, da je 2. listopada one iste godine pjesnik s Evanđeljem u ruci pratio u kazalištu u Bologni izvođenje oratorija *La Risurrezione di Lazzaro*.

Kad se vratio u svoju sobu u hotel već su ga na stolu čekali telegrami Puccinija, Mascagnia, Ricordija, Enrica Bossija... 15. prosinca iz Vatikana mu je stiglo pismo: Njegova Svetost Leon XIII., pismom preko njegove Preuzvišenosti Majordoma, udostojao se je odrediti da uz ravnatelja Domenica Mustafā također i velečasni don Lorenzo Perosi nosi naslov i oficij 'direttore perpetuo di Cappellani Cantori pontifici'. To imenovanje don Lorenza bilo je povezano također i uz jubilej staroga maestra kapele Mustafā. Perosi je odmah shvatio da će morati napustiti grad na lagunama, kapelu sv. Marka i svoga mecenu, kardinala Sarta, kasnijeg papu Pija X., što mu je bilo vrlo žao. »Stari papa — pričao je kasnije više puta maestro — reče mi: Služit ćete kardinalu Sartu kao mome nasljedniku...«. Jeka rimskog trijumfa stigla je u Veneciju do patrijarha preko članka što ga je za novine *Nuova Scintilla* poslao, pun oduševljenja, Agostino Vian. Pisao je: »Želio bih, kad bih to mogao, našim čitateljima opisati svoje dojmove uz izvedbu novog Perosijeva oratorija; ali u glavi mi je konfuzija, srce mi je uzburkano a izmiješani osjećaji priječe me da se izrazim jasno i precizno. Neka o svemu tome bude danas dovoljna samo jedna moja riječ: zanos i zanos. To je stanje moje duše.«

Onoga 13. prosinca 1898. *La Risurrezione di Cristo* svojim poletom dotaknuo je zenit umjetnosti. Danas poslije osamdeset godina partitura je sačuvala netaknutom svoju svježinu inspiraciju i svoju poetičnost. »To je glazba koja tješi«, pisao je jedan francuski kritičar. Uz pedesetu obljetnicu ravnanja Sikstinskom kapelom pisao je Pijo XII. don Lorenzu. »Slušatelji Vaših melodija nisu samo ponešeni u kontemplaciju božanskih tajni nego su također blago potaknuti da u dušu prime impulse božanske milosti.« To je bila, i još uvijek, najveća pohvala koja se može izreći jednom svećeniku glazbeniku.

Petar Zdravko BLAJIĆ

Franjo DUGAN: Skladbe za orgulje, 30 din.

Narudžba: Uredništvo »Sv. Cecilije«
Kaptol 29
41000 Zagreb

Viktor RONČIĆ: Misa za jednoglasni dječji zbor i orgulje

Partitura = 20 din., dionica = 2 din
Narudžba: Uredništvo »Sv. Cecilije«
Kaptol 29
41000 Zagreb